

Streszczenie

Niniejsza praca dotyczy ewolucji języka angielskiego w kierunku lingua franca, czyli międzynarodowego języka komunikacji. Taki status języka narzuca pewne implikacje dla jego sposobu nauczania we współczesnym kontekście, szczególnie w zakresie treści kulturowych. Uczący się nie potrzebują już obecnie dużego udziału treści anglojęzycznych, aby komunikować się z ludźmi wielu kultur za pośrednictwem języka angielskiego, tak jak miało to miejsce podczas nauki języka w celu interakcji z natywnymi użytkownikami języka angielskiego. Mimo to główny nurt nauczania języka angielskiego (ELT) nadal stawia natywnych użytkowników języka i kulturę anglojęzyczną w centrum przyswajania języka angielskiego. Część pierwsza badania rozpoczyna się od analizy, gdzie takie uprzedzenia kulturowe mają miejsce. Rozdział pierwszy wskazuje, na ich korzenie tkwiące u początku ELT, będącego narzędziem w kształceniu poddanych Imperium Brytyjskiego, w celu służenia swoim władcom. Rozdział drugi przedstawia nadal istniejące założenie, leżące u podstaw głównej metodologii komunikatywnego nauczania języka (CLT) oraz treści lekcji, że uczenie się języka nastawione jest na interakcje w mniejszej lub większej mierze wyłącznie z natywnymi użytkownikami języka angielskiego.

Rozdział trzeci rozpoczyna drugą część pracy oraz zawiera analizę materiałów, wymagań kulturowych i modeli. Zawiera także badanie porównawcze, w którym dowiedziono, że wiodący światowy podręcznik ELT kładł duży nacisk na kulturę anglojęzyczną w wielu wydaniach stale przez okres dwudziestu czterech lat, choć taka praktyka była sprzeczna z wiedzą naukową z tego okresu. W tej części, oprócz przeprowadzenia dwóch dalszych badań, zostają omówione koncepcje takie jak: *wrażliwość międzykulturowa* i *międzykulturowa kompetencja komunikacyjna* (MKK). Pierwsze z ww. badań (rozdział czwarty) to jakościowa analiza opinii grupy studentów chińskiego uniwersytetu na temat proporcji i różnorodności treści kulturowych (kultura L1 vs. pozostałe kultury), które powinny znaleźć się na ich kursach języka angielskiego. W drugim badaniu (rozdział piąty) przeanalizowano odpowiedzi pozostałych uczestników, w tym nauczycieli, lingwistów i uczniów, udzielonych w międzynarodowej grupie dyskusyjnej, odnośnie najbardziej odpowiedniego modelu języka angielskiego dla współczesnego ELT. Pierwsze badanie wykazało, iż uczniowie byli bardzo świadomi swoich potrzeb kulturowych i cenili połączenie elementów własnej kultury, jako

punktu odniesienia, z wielokulturowością, biorąc pod uwagę rodzaje komunikacji międzynarodowej, z którymi prawdopodobnie mieliby do czynienia. Natomiast drugie studium wskazało, że chociaż standardowy model języka angielskiego pozostaje najodpowiedniejszym wyborem ze względu na utrwalone od dawna konwencje, wysokie standardy i kodyfikację, to bardziej współczesna forma powinna uwzględniać aspekty dotyczące światowych odmian języka angielskiego oraz języka angielskiego jako lingua franca (ELF).

Trzecią część pracy rozpoczyna rozdział szósty od zidentyfikowania uprzedzeń kulturowych, istniejących w trzech grupach, obecnych w klasie nauczania języka angielskiego, na którą składają się: natywni nauczyciele anglojęzyczni (NEST), nienatywni nauczyciele anglojęzyczni (NNEST), a także uczący się. Te dane umożliwiły stworzenie modelu ilustrującego przeszkody w komunikacji międzykulturowej, jakich doświadcza każda grupa; niektóre są różne, inne zaś wspólne dla wszystkich trzech grup. Świadomość tych przeszkód pozwala nauczycielom zmierzyć się z własnymi źródłami uprzedzeń kulturowych, nim wprowadzą oni elementy międzykulturowych kompetencji komunikacyjnych na swoich lekcjach. W rozdziale siódmym omówiono sposoby, w jakie można zintegrować MKK z treścią lekcji, aby działała równolegle z elementem językowym. Literatura przedmiotu wskazuje, iż uwzględnienie treści MKK i instrukcji językowych nie musi się wzajemnie wykluczać - jedno może uzupełniać drugie. Co więcej, nie ma potrzeby drastycznej zmiany programu nauczania, ponieważ wspólne tematy podręczników można łatwo dostosować, aby uwzględnić elementy świadomości MKK i ELF, czyli podejść uwzględniających potrzeby osób uczących się języka angielskiego jako lingua franca. Wiedza ta została zebrana i utrwalona w formie lekcji języka angielskiego, pt. „Zakupy dookoła świata”, w rozdziale ósmym. Ta lekcja koncepcyjna obejmuje cztery umiejętności: czytanie, pisanie, mówienie i słuchanie, a także zawiera ćwiczenia gramatyczne oraz leksykalne. Adresowana jest do osób uczących się języka angielskiego jako lingua franca. Zmniejsza udział treści anglojęzycznych na rzecz treści wielokulturowych, zawiera elementy MKK i świadomości na temat ELF oraz koncentruje się na języku i umiejętnościach potrzebnych uczącym się do interakcji międzykulturowych. Na koniec uznano, że istotnym jest zaprezentowanie badania, tzw. „action research” (rozdział dziewiąty). Zawiera ono wnioski z przeprowadzonej przez nauczycieli lekcji koncepcyjnej jako lekcji próbnej dla czterech różnych klas. Opinie zebrane zarówno od nauczycieli, jak i uczniów pokazały, że treści, częściowo niekonwencjonalne, spotkały się z generalnie pozytywnym przyjęciem w obu grupach. Pozwoliło to wyciągnąć

wniosek, iż pedagodzy i wydawcy nie muszą się obawiać negatywnego odbioru takich materiałów.

Wkładem tego badania jest identyfikacja i wskazanie obszarów w głównym nurcie ELT, w których występują uprzedzenia kulturowe oraz przedstawienie rozwiązań, w jaki sposób można zmienić obecny stan rzeczy. Ma to na celu przekonanie wszystkich zaangażowanych interesariuszy do stanowiska, że potrzebny jest lepiej dopasowany model nauki języka angielskiego jako *lingua franca*, wymagający większej inkluzywności wszystkich kultur i umiejętności międzykulturowych, niż jest to obecnie zapewniane w jego nauczaniu.